ISSN 2310-371X

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Наукові записки

Серія педагогічні науки

Випуск CXLVIII

(148)

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2020

УДК 37+93/94](066)
Н 34

ФАХОВЕ ВИДАННЯ
затверджено наказом Міністерства освіти і науки України (додаток 7)
від 21.12.2015 р. № 1328 (*педагогічні науки***)**

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 23838-13678Р від 01.03.2019 р.

"НАУКОВІ ЗАПИСКИ" започатковано у 1939 році в КДПІ імені О. М. Горького
(нині НПУ імені М. П. Драгоманова)

Наукове видання включено до наукометричних баз і каталогів – Google Scholar, "Наукова періодика України" в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського; Офіційний web-сайт видання: https://sj.npu.edu.ua/index.php/pnspd

Редакційна колегія :

В. П. Андрущенко – член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, доктор філософських наук, професор *(шеф-редактор)*;
Андрушкевич Фабіан – доктор педагогічних наук, професор (Польща);
В. І. Бондар – академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор
В. В. Борисов – доктор педагогічних наук, професор;
Є. А. Захаріна – доктор педагогічних наук, професор;
І. В. Гевко – доктор педагогічних наук, професор;
М. І. Жалдак – академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
О. П. Кивлюк – доктор філософських наук (кандидат педагогічних), професор;
Конрад Яновскьий – доктор педагогічних наук, професор (Польща);
Л. А. Куліш – кандидат педагогічних наук, доцент (*відповідальний секретар*);
Л. Л. Макаренко – доктор педагогічних наук, професор;
М. М. Марусинець – доктор педагогічних наук, професор (***головний редактор***);
Мудрецька Ірена – доктор педагогічних наук, професор (Польща);
О. С. Падалка – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
Л. В. Савенкова – кандидат педагогічних наук, професор;
В. М. Слабко – доктор педагогічних наук, професор;
І. М. Смирнова – доктор педагогічних наук, доцент;
О. П. Хижна – доктор педагогічних наук, професор;
С. М. Яшанов – доктор педагогічних наук, професор (*відповідальний редактор).*

Н 34 **Наукові записки :** [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; упор. Л. Л. Макаренко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Випуск CXXXXVIII (148). – 206. – (Серія педагогічні науки).

ISSN 2310-371X

У збірнику вміщено статті, де розглядаються актуальні питання наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів навчальних закладів та співробітників наукових установ України, які працюють у галузях педагогічних та історичних наук.

УДК 37+93/94](066)

Рекомендовано Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 8від 30 січня 2020 р.)

ISSN 2310-371X

© Редакційна колегія, 2020
© Автори статей, 2020
© Вид-во НПУімені М. П. Драгоманова, 2020

DOI: https://doi.org/10.31392/NZ-npu-148.2020.06.
УДК 378.091.3:377.011.3-051]:664

Корець М.С., Іщенко С.М.

ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ОБЛАДНАННЯ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ

У статті охарактеризовано основні знання і практичні вміння, які складають структуру технологічних компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання, спрямованих на ефективне виконання професійно-педагогічної діяльності. Розкрито мету, зміст, форми та методи навчання у системі підготовки педагогів професійного навчання з харчових технологій.Представлено змістові модулі навчальної дисципліни «Технологічне обладнання галузі», лабораторні завдання та завдання для самостійної роботи які орієнтують майбутніх педагогів професійного навчання на вироблення власної стратегії інноваційної професійної діяльності.

З'ясовано, що у структурі професійної компетентності педагога виділяється технологічна складова. Зроблено аналіз технологічних компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання як складової їх професійної підготовки.

Доведено, що професійна діяльність педагога професійного навчання з обладнання харчової галузі у своїй структурі інтегрує педагогічну та інженерну складову діяльності відповідно технологічна компетентність повинна відображати можливості та здатності до ефективної професійної діяльності в органічному поєднанні педагогічної та інженерної складової в єдиному навчально-виховному процесі.

Ключові слова: *технологічні компетентності, професійна діяльність, педагог професійного навчання, обладнання харчової галузі.*

Сучасні вимоги до професійних якостей майбутніх педагогів професійного навчання передбачають запровадження такої освітньої моделі їхньої підготовки, яка забезпечувала б їхнє становлення як конкурентоспроможних фахівців із високим рівнем творчого потенціалу, суб'єктів саморозвитку і професійного самовдосконалення, здатних професійно діяти, відповідально вирішувати освітні завдання у безперервно змінних умовах педагогічної реальності.

Це актуалізує важливість формування у майбутніх педагогів професійного навчання усіх складових професійної компетентності, насамперед технологічної.

На думку М. Чошанова, «компетентність принципово нова якість професійної підготовки, яка містить у собі наступні ознаки: мобільність знань, критичність мислення, гнучкість методу» [4], він вважає, що компетентність як специфічна якість сукупності знань і вмінь виражається в наступному: компетентна людина постійно оновлює свої знання і вони є оперативними та мобільними; компетентність припускає вміння обирати оптимальні рішення, аргументувати вибір, відкидати помилкові шляхи, тобто мати критичність мислення; компетентність включає як змістовний – знання, так і

процесуальний – вміння, компоненти [4].

Похідним компонентом усіх видів компетентності є фахова – інтегративна характеристика особистості, яка:

- виступає показником освіченості (наявності професійної освіти), проявляється у готовності і здатності до успішного здійснення професійної діяльності;
- є переліком умов до фахівця у конкретній сфері;
- визначає фахово важливі знання і вміння, особистісні та мотиваційні компоненти діяльності, усвідомлення її соціальної значущості і відповідальне ставлення до справи.

У розкриття основних характеристик компетентності вагомий внесок зробив А. Хуторський, він вважає, що компетентність – це сукупність таких сталих особистих якостей, як знання, вміння, навички, здібності, ціннісно-смислові орієнтації, зумовлені досвідом діяльності у певній галузі, а також готовність до вирішення ситуативних задач.

Компетентність може бути визначена як здатність результативно діяти, досягати необхідного результату. Компетентна людина – це така, яка володіє здатністю практичного вирішення нестандартних, але значущих для неї ситуацій, використовуючи наявні знання, вміння, здібності, досвід тощо. [1]

Серед основних професійних компетенцій виділяють загальнопрофесійні; спеціалізовано-професійні, що можуть мати узагальнений характер, притаманний професіоналу (фахівцю) взагалі або з певного класу (підкласу, групи) професій, а також визначаються вимогами конкретних професійних стандартів певної професії або (у разі їх відсутності) експертним шляхом за пропозиціями відповідних робочих груп на основі європейських аналогів та кваліфікаційною характеристикою професії працівника [1].

Щодо технологічної компетентності викладача, то відносячи її до надпрофесійних компетенцій [5], визначають через сукупність знань про технології навчання, уміння і навички їх застосовувати, необхідні для здійснення якісної продуктивної навчальної діяльності, проявлені ним на практиці прагнення і здатності (готовність) реалізувати свій потенціал (знання, уміння, досвід у використанні різноманітних технологій навчання) для успішної творчої діяльності в професійній сфері, усвідомлення значущості особистої відповідальності за результати цієї діяльності, необхідність її постійного удосконалення.

Зокрема, технологічну компетентність, як систему креативно-технологічних знань, здібностей і стереотипів інструменталізованої діяльності з перетворення об'єктів (разом із суб'єктом і процесами) педагогічної дійсності розглянуто в [4, 227]. Для цілеспрямованого формування технологічної компетентності педагога необхідно застосовувати адекватні педагогічні регулятиви, які вибудовуються на об'єктивних даних інструментально - формуючої педагогіки. Сукупність цих регулятивів охоплює матеріалізовані інструментальні засоби і процедури, завдяки яким реалізуються її цілепокладальні, інформаційні, формуючі, моніторингові і конструктивно -

прогностичні функції [2].

Технологічна компетентність є складовою цілісної професійно-особистісної структури педагога, як комплекс умінь проектування педагогічного процесу, починаючи з цілепокладання, вибору оптимального та адекватного змісту і способів здійснення педагогічної діяльності, і завершуючи аналізом і рефлексією відповідності отриманих результатів із запланованим [3, 24].

Відтак, аналізуючи особливості технологічних компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання, можна стверджувати, що це – логічне поєднання теоретичних знань, способів організації навчального процесу і практичних умінь застосовувати спроектовану освітню роботу, аналізувати і оцінювати результати.

Теоретична складова проявляється у сформованості професійних знань щодо цілей, засобів, компонентів педагогічного процесу, розуміння важливості добирати та впроваджувати педагогічні технології з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента.

Практична складова охоплює уміння проектувати педагогічний процес з огляду найбільшої оптимальності, спрямовані на досягнення запланованого результату; співвідносити методи, засоби і технології з цілями навчання і професійному розвитку.

Названі складові технологічних компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання у процесі вивчення обладнання харчової галузі поступово формуються у процесі опанування навчальної дисципліни «Технологічне обладнання галузі», яка забезпечує цілісну фахову підготовку майбутніх педагогів професійного навчання з харчових технологій. Знання, отримані студентами при вивченні дисципліни, використовуються в процесі проходження виробничої технологічної переддипломної практики, написання курсових і бакалаврських робіт.

Дана дисципліна складається з двох модулів: «Обладнання хлібопекарського виробництва» і «Обладнання підприємств кондитерської промисловості та харчових концентратів», у процесі вивчення якої студенти набувають необхідні знання і навички щодо конструкції, принципу роботи, умов експлуатації технологічного обладнання харчової галузі та застосування їх у майбутній професійній діяльності.

Це передбачає:

- вивчення призначення та сфери використання машин і апаратів для механізації та автоматизації технологічних процесів у харчовій галузі;
- вивчення теоретичних основ процесів теплової, механічної та холодильної обробки продуктів харчування;
- вивчення технічних характеристик устаткування, конструкції та принципу дії, особливості його експлуатації в умовах ринкової економіки;
- опанування навиками роботи на устаткуванні, які необхідні в подальшій професійній діяльності;
- знання вимог безпеки при роботі з устаткуванням.

Формування технологічних компетентностей здійснюється шляхом

володіня знаннями та уміннями щодо забезпечення виконання технологічного процесу виробництва продукції з використанням нових видів професійного устаткування відповідно до нормативно-технологічної документації, санітарно-гігієнічних вимог, системи управління якістю, а також керуванням технологічним процесом їх виробництва, контролем сировини, матеріалів, що використовуються для їх виготовлення та забезпечення якості готової продукції.

При цьому, повинні знати: технічні характеристики, номенклатуру, принцип дії та функціональне призначення нових видів устаткування для виробництва продуктів харчування вітчизняних і закордонних фірм; основні фактори, які впливають на ефективність роботи машин; вміти: вирішувати питання раціонального вибору обладнання для виробництва продуктів харчування; оптимізувати параметри роботи обладнання харчового виробництва відповідно до сучасних вимог його експлуатації; вирішувати питання механізації та автоматизації технологічних процесів відповідно до санітарних норм та експлуатаційних вимог апаратів.

Варіативне використання активних форм, методів і засобів організації навчального процесу на заняттях сприяє усвідомленому опануванню студентами теоретичного матеріалу, розвиває критичне ставлення до застосування виробничих технологій, а це, у свою чергу, формує технологічну компетентність як професійну якість майбутніх педагогів професійного навчання.

Як критерії сформованості технологічної компетентності студента, під час вивчення обладнання харчової галузі, нами виділені наступні:

– наявність чіткої та діагностично заданої навчальної мети, як очікуваного результату навчання, засобів діагностики досягнення цієї мети;

– подання навчального змісту у вигляді системи лабораторних і практичних завдань;

– оптимального добору засобів взаємодії учасників навчального процесу на кожному етапі (вчителя і учнів, учнів один з одним, взаємодія їх із засобами навчання);

– критичний і адекватний самоаналіз проведених занять.

Висновок. Таким чином, технологічну компетентність педагога професійного навчання при вивченні обладнання харчової галузі ми визначаємо як складову його професійної компетентності, що дозволяє йому ефективно організувати свою професійну діяльність спираючись на знання, уміння і особистісно значимі якості у галузі педагогічних та виробничих технологій за професійним спрямуванням.

Використана література

1. Авшенюк Н. М., Десятов Т. М., Дяченко Л. М., Постригач Н. О., Пуховська Л. П., Сулима О. В. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика:монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 280 с.
2. Манько Н. Н. Теоретико-методические аспекты формирования технологической компетентности. дис. кандидата пед. наук : 13.00.01 / Манько Наталия Николаевна. – Уфа, 2000. – 227 с.

3. Никифорова Е. И. Формирование технологической компетентности учителя в системе повышения квалификации : дис. кандидата пед. наук : 13.00.08 2007. – 242 с.
4. Чошонов М. П. Дидактическое конструирование гибкой технологи обучения. Педагогика. – 1997. – №2. – С. 21-27.
5. Харченко О. О. Значення технологічної компетентності викладача для ефективного застосування інноваційних технологій навчання. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. 2010. № 8 (195). С. 76–79.

R e f e r e n c e s :

1. Avshenyuk N.M. Desyatov TM, Dyachenko LM, Postrygach NO, Pukhovskaya LP, Sulima OV Competence approach to teacher training in foreign countries: theory and practice: monograph. Kirovograd: Imex-LTD, 2014. 280 p.
2. Manko N.N. Theoretical and methodological aspects of the formation of technological competence. dis. candidate ped. Sciences: 13.00.01 / Manko Natalia Nikolaevna. - Ufa, 2000. - 227 p.
3. Nikiforova EI Formation of technological competence of the teacher in system of advanced training: dis. candidate ped. наук: 13.00.08 2007. - 242c.
4. Choshonov M.P. Didactic construction of flexible learning technology. Pedagogy. - 1997. - №2. - C. 21-27.
5. Kharchenko O.O. The value of technological competence of the teacher for the effective application of innovative learning technologies. Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. 2010. № 8 (195). Pp. 76-79.

Korets M. S., Ishchenko S. M. Formation of technological competencies in future teachers of professional training in the study of food industry equipment

The article describes the basic knowledge and practical skills that make up the structure of technological competencies of future teachers of vocational training, aimed at the effective implementation of professional and pedagogical activities. The purpose, content, forms and methods of teaching in the system of training teachers of vocational training in food technology are revealed.

The semantic modules of the discipline "Technological equipment of the branch", laboratory tasks and tasks for independent work which orient future teachers of professional training on development of own strategy of innovative professional activity are presented.

It was found that in the structure of professional competence of a teacher there is a technological component. The analysis of technological competencies of future teachers of vocational training as a component of their professional training is made.

It is proved that the professional activity of a teacher of professional training in food industry equipment in its structure integrates pedagogical and engineering component of activity, respectively technological competence should reflect the possibilities and abilities for effective professional activity in organic combination of pedagogical and engineering component in a single educational process.

Key words: *technological competences, professional activity, teacher of professional training, equipment of food industry.*